

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 2 שנה 2024

בית ספר: בית ספר ברוך איבצ'ר לפסיכולוגיה M.A.

מיומנויות יעוץ והנחיה חלק ב'

מרצים/ות:

ד"ר יעל בן דוד yael.bendavid@runi.ac.il

עוזרי/ות הוראה:

ד"ר יעל בן דוד yael.bendavid@runi.ac.il

מספר הקורס:	81051	סוג הקורס:	סדנה	שעות שבועיות:	2	נקודות זכות:	2
דרישות הקורס:	עבודה מסכמת	קוד קבוצה:	242810511	שפת לימוד:	עברית		

נושאי הקורס

עבודת הפסיכולוג החברתי מתמקדת בהבנת הפרט בחברה. בהקשר זה, עליו לעמוד על המורכבויות השונות הנובעות מהתארגנויות ודינאמיקות של פרטים בקבוצות, צוותים וארגונים. מכיון שכל התארגנות מורכבת מפרטים, הפסיכולוג החברתי צריך להיות מסוגל להבין, לאבחן ולעבוד עם כמה מוקדים בזמנית: מערכות היחסים והתפקידים בקבוצה, התהליכים הפסיכודינמיים בתוך הקבוצה, יחסים בין הקבוצה לקבוצות אחרות, בין הקבוצה לארגון, ומערכת יחסי הגומלין בין הפרט לקבוצה ובין הקבוצה לפרט. כל זאת תוך העמקת מיומנות הרפלקציה האישית, שמחדדת את יכולת האינטרוספקציה והמודעות העצמית של היועץ, ומהווה כלי מרכזי בעבודתו.

מטרות הקורס

מטרת הקורס הינה ללמד ולהכשיר את הפסיכולוג החברתי לעבודה מיטבית עם קבוצות וצוותים בתוך

אקוסיסטם ארגוני, תוך הבנה של כל יחסי הכוחות במערכת ומטריצת הקשרים הבינאישיים בתוך הקבוצה, כולל מערכת היחסים בינו לבין הקבוצה ובין הקבוצה לעולם בחוץ. הלמידה תכלול הקניית ידע ותיאוריות, רכישת כלים ומיומנויות הנוגעים לעבודת מנחה הקבוצה, ולמידה התנסותית. זו תבצע דרך התנסות בחיי קבוצה וניתוח תהליכים קבוצתיים, העמקת המודעות העצמית ופיתוח תפיסת תפקיד אישית והתנסות בהנחיית קבוצה בסמסטר ב'.

תהליך הלמידה בסמסטר ב' יוקדש ללמידה מתוך התנסות בהנחיית הקבוצה, במסגרתו יתנסו הסטודנטים בזוגות בהנחיית הקבוצה בעבודת 'תוכן תהליך'.

מבנה ציון הקורס

1. עבודה מסכמת בתום הסמסטר (70%)

2. התנסות בהנחייה, הגשת מתווה להנחיה, וכתיבת סיכום הנחיה (25%) את מתווה ההנחיה יש להגיש ביום רביעי בערב, בשבוע שלפני ההנחיה!

3. הגשת שתי רפלקציות לאורך הסמסטר (5%).

נוכחות:

לאור אופיו המיוחד של הקורס, הנוכחות הנה חובה בכל השיעורים. אין להעדר יותר משני שיעורים בסמסטר (למעט מסיבות של מילואים).

במקרים מיוחדים יש לפנות עם אישורים מתאימים לרכזת הסטודנטים של התכנית אשר תעביר את ההחלטה להכרעת דיקן הסטודנטים.

מהי "השתתפות פעילה"?

א. שיתוף בידע ובתובנות מתוך ניסיונכם

ב. יכולת לרפקלציה אדאפטיבית

ג. יכולת לגילוי עצמי

ד. תרומה לקורס/לקבוצה על ידי העלאת שאלות, רעיונות, הצעות

ה. פתיחות ללמידה ולרעיונות- מוכנות לחקור את "עצמי" ואת הקשרים בינאישיים והקבוצתיים שלי ושל אחרים.

ו. לקיחת אחריות אישית על תהליך הלמידה וההתפתחות לאורך השנה בקורס

מכתבי רפלקציה:

עליכם להגיש שלושה מכתבי רפלקציה לאורך הסמסטר. הרפלקציה יכולה להיכתב בעקבות איזה מפגש שתבחרו. במסגרת זאת ניתן להרחיב לגבי רגע מסוים במהלך המפגש שמצאתם כמשמעותי או חשוב עבורכם; אודות רגשות ותחושות שהתעוררו בכם בעקבות אירוע או דבר מה שנאמר במהלך המפגש, או בעקבות המפגש כולו. ניתן להרחיב לגבי נושא מסוים ששב וחזר במהלך המפגש תוך ניסיון לתעד ולהבין את המופעים השונים של הנושא. את המכתבים הרפלקסיביים יש להגיש למייל של המרצה **ביום שני בערב שמיד לאחר המפגש** עליו בחרתם לערוך את הרפלקציה. כתיבת המכתבים נועדה לשרת אתכם כחלק מפיתוח המיומנות ההנחייתית. חשוב לציין כי אין ציונים על הרפלקציות

(מלבד עובר/לא עובר). אני אוספת אותם במהלך הסמסטר כדי להקפיד על המסגרת אך אני לדברים רק בסוף, בפיזבנק אותו אכתוב לכם במטלה המסכמת.

***שיטת העבודה כמו סדר הנושאים יכולים להשתנות על פי צרכי הקבוצה .

שעות קבלת מרצה

בתיאום מראש

הערות נוספות

הנחיות להכנת יחידת הנחייה – סדנה בהנחיית קבוצות

1. עליכם לבנות יחידת הנחייה בת 45 דק'.
2. בחרו נושא או תמה אשר רלבנטית לנושא הנחיית קבוצות בה תעסוק יחידת ההנחיה. ניתן לבחור בכל נושא שנראה לכם רלבנטי וחיוני שהקבוצה תעסוק בו בשלב זה – בהתייעצות עם המנחה. בחלק זה עליכם לקחת בחשבון את השלב בו הקבוצה נמצאת, ואת הצרכים שלה.
3. נסחו לעצמכם מטרות ליחידת ההנחיה: עם מה תרצו שהקבוצה תצא בתום היחידה? חשבו הן על מטרות מבחינת התוכן והן על מטרות הנוגעות לתהליך הקבוצתי וליחסים בין חברי הקבוצה.
4. תכננו תרגיל או פתיחה חווייתית כלשהיא כמבוא לנושא - עד 10 דק'.
5. הכינו את יחידת העיבוד לתרגיל (שלב העיבוד והרפלקציה ע"פ קולב): עם איזו שאלה תזמינו את הקבוצה לדיון? אילו תמות הנכם מצפים שיעלו בקבוצה? אילו היבטים עשויים להתעורר בתהליך הקבוצתי בעקבות התוכן והתהליך? הכינו מספר שאלות מנחות - אולם אל תיצמדו אליהן, אלא כרקע וכעוגן עבורכם - שיפנה אתכם להקשבה ולהתמקדות ב"כאן ועכשיו". משך: 20 דק'.
6. המשגה (שלב הבניית התפיסות על פי קולב) : בשלב זה עליכם לחבר את החוויה ועיבוד התרגיל למושגי מפתח תאורטיים סביב התמה בה בחרתם לעסוק. בחרו מושגים מרכזיים שסביבם תרצו להמשיג את החוויה. היו מוכנים להבנה ולהמשגה של יותר מונחים ממה שאתם חושבים/מתכננים ללמד על מנת שתתאפשר לכם גמישות מצבית לאור התהליכים הקבוצתיים והתכנים שיצופו. ניתן להשתמש בחלק זה במושגים תיאורטיים מתוך הסילבוס, או מהספרות הרחבה - יש לציין מה המקור ולסמך אותו. שימו לב גם כאן להיות גמישים בהתאם לתכנים שיעלו. משך: 5 דק'.
7. חשבו על החלק הסוגר של ההנחיה : על חלק זה לעסוק במשמעויות של תכני ההנחיה לעולמם של המשתתפים, היכן זה פוגש אותם בחיים. זה יכול להיות במליאה או בהפעלה אישית או זוגית אליה תשלחו את המשתתפים. משך: 10 דק'. קחו בחשבון שאם אתם שולחים משתתפים לזוגות בשלב זה, שיהיה לכם די זמן על מנת לסכם ולסגור את ההנחיה.
8. חשבו על תרחישים אפשריים להתפתחות הדינאמיקה הקבוצתית ועל דרכי ההתמודדות שלכם.
9. שוחחו ביניכם על התפקידים שלכם בהנחיה בקו. שתפו בציפיות שלכם אחד מהשני. תקשורת פתוחה הינה תנאי חשוב להצלחתה של הנחיה משותפת.

יש להגיש את מתווה ההנחיה שלכם על פי הסעיפים הבאים:

1. נושא ההנחיה
2. מטרת ההנחיה
3. מהלך הנחייה מפורט כולל זמנים: תרגיל (מה כולל התרגיל בדיוק?, מה המטרות שלו ואפשרויות פוטנציאליות להמשגות בעזרתו, שלבים), יחידת עיבוד (שאלות מנחות ונקודות), סיכום.
4. מספר תרחישים ודרכי התמודדות אפשריות.
5. כל אחד בקצרה- מה לדעתו הוא מביא להנחיה שמהווה "היבט משלים" לקו.

זכרו – עליכם להגיש את מתווה ההנחיה במייל לא יאוחר מיום ה' בשעה 20:00 בערב, בשבוע שלפני ההנחיה.

כתיבת סיכום להנחיה :

בכתיבת דוח סיכום הנחיה אנא התייחסו לנקודות הבאות :

- 1.העריכו בכלליות את ההנחיה שלכן : האם ובאיזו מידה השגתם. את המטרות שהצבתם לעצמכן במתווה?
- 2.ציינו התערבות אחת שלהערכתכם קידמו את ההנחיה ואת הקבוצה. נמקו והסבירו את הבחירה.
- 3.ציינו התערבות אחת שלהערכתכם לא קידמו את ההנחיה/הקבוצה. נמקו והסבירו את הבחירה.
- 4.העריכו את עבודת הקו שלכם. : באיזו מידה חשבתם שההיבט המשלים של כל אחת (כפי שהערכתם במתווה) בא לידי ביטוי בהנחיה?

את דוח סיכום ההנחיה יש להגיש לתיבת ההגשה לא יאוחר משבועיים לאחר ההנחיה.

רשימת קריאה

תאריך	נושא	קריאה
שעור 1	התחברות מחודשת לאחר חופשת הסמסטר, סטינג לסמסטר ב'.	
שעור 2	תוכן ותהליך, תכנון והפעלה של קבוצות	וויטאקר, דורותי (1985). החלטות הכרחיות כאשר מתכננים קבוצה ומנחים אותה. בתוך: רוזנווסר, ג. ונתן, ג.(עורכים). הנחיית קבוצות - מקראה. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי לחינוך קהילתי, החברה

<p>למתנסים.</p> <p>Stice, J. E. (1987). Using Kolb's Learning Cycle to Improve Student Learning. <i>Engineering education</i>, 77(5), 291-96</p>		
<p>ניתן לבסס את תוכן ההנחיה על המאמרים הבאים:</p> <p>עבודה עם הכאן ועכשיו :</p> <p>יאלום, א. ולשץ, מ. (2006). טיפול קבוצתי תאוריה ומעשה:ירושלים. כנרת הוצאה לאור. בתוך פרק 6: המטפל: לעבוד עם הכאן ועכשיו (עמ' 154 - 208).</p> <p>עבודה במרחבי אי וודאות :</p> <p>פרנץ,ר. וסימפסון,פ.(1999). עבודתנו הטובה ביותר מתרחשת כאשר איננו יודעים את אשר אנו עושים. תרגום: דנה שוורץ ואמיר קופרשטט. אנליזה ארגונית, גיליון 7, עמ' 13-20.</p> <p>עבודה במרחב וירטואלי:</p> <p>פלג, מ. (2021). שייכות ומשמעות מעבר למסך: מרחב פוטנציאלי קבוצתי במפגש מקוון. פסיכולוגיה עברית. אוחרז https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=4089 מתוך</p> <p>מנחה הקבוצה :</p> <p>רוזנווסר, נ. ונתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות: מקראה. (ירושלים: מרכז ציפורי. פרק 14: מנחה הקבוצה (עמ' 299-311).</p> <p>מתחים ודילמות בעבודת המנחה:</p> <p>רוטאן, ג'ס. וסטון, נג. (2004). תפקיד התרפיסט הקבוצתי. מתוך: פסיכותרפיה קבוצתית, גשה פסיכודינמית(עמ' 173 - 192). קרית ביאליק: אח</p> <p>עבודה עם העצמי ככלי :</p> <p>McCormick and White: "Using Oneself as Instrument," pp. 49-62 .</p> <p>התערבויות מנחה:</p> <p>Whitaker, D. S.(1985). Using groups to help people. Routledge. Pp: 233-253.</p> <p>סיכום ופרידה:</p> <p>Whitaker, D.S. (1985) Using groups to help people, London, Routledge, pp 361-368</p>	<p>התנסות בהנחיית קבוצה</p>	<p>שעורים 3-11</p>

--	--	--